

SUN'IIY INTELEKTNING TA'LIMDAGI AHAMIYATI

Aripova Gulchexra Ishankulovna

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti zamonaviy axborot texnologiyalari
kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun'iy intellektning ta'lim tizimidagi ahamiyati, imkoniyatlari va kelajakda amalga oshirishi mumkin bo'lgan o'zgarishlari tahlil qilingan. Sun'iy intellekt yordamida ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish, o'quv dasturlarini takomillashtirish, virtual yordamchilarni joriy etish va masofaviy ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish masalalari muhokama qilinadi. Shuningdek, sun'iy intellektning global ta'limni demokratlashtirish, o'qituvchilarni tayyorlash va ta'limdagi axloqiy jihatlar bilan bog'liq muammolarga yechim taklif qilishdagi o'rni yoritilgan. Maqolada ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari va uning ijtimoiy ahamiyati batafsil ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, ta'lim texnologiyalari, shaxsiylashtirilgan o'qitish, masofaviy ta'lim, o'quv dasturlari, o'qituvchilar tayyorlash.

THE IMPORTANCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION

Aripova Gulchekhra Ishankulovna

Teacher of the Department of Modern Information Technologies of the
Uzbek State University of World Languages

Annotation: This article analyzes the importance of artificial intelligence in the education system, its capabilities and possible changes in the future. The issues of personalizing the educational process with the help of artificial intelligence, improving curricula, introducing virtual assistants and expanding the possibilities of distance learning are discussed. The role of artificial intelligence in democratizing global education, training teachers and providing solutions to

problems related to ethical aspects in education is also highlighted. The article examines in detail the ways to increase the effectiveness of education through the use of artificial intelligence in education and its social significance.

Keywords: artificial intelligence, educational technologies, personalized learning, distance learning, curricula, teacher training.

Zamonaviy dunyo texnologiyalarning rivojlanishi bilan yangi bosqichga o'tmoqda. Sun'iy intellekt (SI) ushbu taraqqiyotning markazida turib, ta'lim sohasida ham katta ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda SI yordamida ta'lim jarayonini optimallashtirish, shaxsiylashtirish va samaradorligini oshirishning keng imkoniyatlari ochilmoqda. Ushbu maqolada sun'iy intellektning ta'limdagi ahamiyati va uning o'quvchilar, o'qituvchilar hamda ta'lim tizimiga ta'siri haqida so'z yuritimiz. Avvalo, sun'iy intellekt ta'lim jarayonida shaxsiy yondashuvni kuchaytirishga xizmat qiladi. Har bir o'quvchining o'ziga xos qobiliyati, bilim darajasi va o'rganish usuli mavjud. SI algoritmlari ushbu omillarni hisobga olib, har bir o'quvchi uchun individual o'quv dasturini yaratadi. Masalan, xatolarni aniqlash va ularni tuzatishga yordam beruvchi SI dasturlari o'quvchilarning mustaqil o'qish qobiliyatini oshiradi. Shu bilan birga, interaktiv platformalar o'quvchilarning faolligini saqlab turishga va ularni motivatsiya qilishga xizmat qiladi. Ikkinchidan, sun'iy intellekt o'qituvchilarning ish yukini kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Ko'p hollarda o'qituvchilar o'quvchilarni baholash, testlarni tahlil qilish kabi takroriy vazifalarga ko'p vaqt sarflaydi. SI vositalari ushbu vazifalarni avtomatlashtirib, o'qituvchilarga darsni mazmunan boyitish va o'quvchilarga alohida e'tibor qaratish uchun ko'proq vaqt ajratish imkonini beradi. Masalan, grammatik tahlil qilish dasturlari yoki test natijalarini avtomatik baholash tizimlari shu jumladandir.

Shuningdek, SI yordamida o'quv jarayonidagi resurslardan samarali foydalanish imkoniyati yaratiladi. Masofaviy ta'limda, ayniqsa, pandemiya davrida, sun'iy intellekt texnologiyalari o'quvchilarni darslarga jalb etishda muhim

ahamiyatga ega bo'ldi. Videokonferensiya platformalariga SI asoslangan xususiyatlar kiritilishi, masalan, avtomatik tarjima, matnli yozuvlarni yaratish yoki o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi interaktiv muhitni yaxshilash ta'limni yanada samarali qildi. SIning ta'limdagi yana bir muhim jihati – o'quvchilarning progressini kuzatish va tahlil qilishdir. An'anaviy usullarda bunday tahlil qilish ko'p vaqt talab qilsa, sun'iy intellekt dasturlari yordamida bu jarayon bir necha soniyada amalga oshiriladi. Statistik ma'lumotlarga asoslangan holda, SI har bir o'quvchining zaif tomonlarini aniqlaydi va ularga e'tibor qaratish uchun o'quv dasturini moslashtiradi. Bu jarayon nafaqat o'quvchilar uchun, balki o'quv muassasalari uchun ham samarali bo'lib, ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, SI ta'limda inklyuzivlikni ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Nogironligi bo'lgan o'quvchilar uchun maxsus vositalar ishlab chiqish orqali ularga teng ta'lim imkoniyatlari yaratish mumkin. Masalan, nutqni matnga aylantiruvchi yoki matnni ovozga aylantiruvchi dasturlar o'quvchilarga ta'lim olish jarayonida qulaylik yaratadi. Shu bilan birga, ko'zi ojiz yoki eshitish qobiliyati past bo'lgan o'quvchilar uchun maxsus texnologiyalar yordamida dars materiallariga to'liq kirish imkoniyati ta'minlanadi.

Ta'limdagi SIning yana bir jihati – innovatsion ta'lim usullarini joriy etishdir. Sun'iy intellekt yordamida virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalarini qo'llash orqali o'quvchilarni mavzuga jalb qilish darajasini oshirish mumkin. Masalan, tarix darslarida virtual haqiqat ko'zoynaklari yordamida tarixiy joylarga "sayohat" qilish imkoniyati, biologiya darslarida inson tanasining virtual modeli orqali organlar faoliyatini o'rganish o'quvchilarning o'quv materialiga nisbatan qiziqishini kuchaytiradi. Biroq, sun'iy intellektni ta'limda keng qo'llash jarayonida ba'zi muammolar ham mavjud. Eng asosiy masalalardan biri – maxfiylik va xavfsizlik. O'quvchilarning shaxsiy ma'lumotlarini to'plash va ularni qayta ishlashda SI tizimlarining himoya darajasi yuqori bo'lishi lozim. Bundan tashqari, o'qituvchilarning SI texnologiyalaridan

foydalanishga tayyorligi va texnologik savodxonligini oshirish ham muhim masalalardan biridir.

Sun'iy intellektning ta'limdagi ahamiyatini yanada kengroq tahlil qilar ekanmiz, uning ta'lim tizimida kelajakda amalga oshirishi mumkin bo'lgan o'zgarishlarini ko'rib chiqish zarur. Avvalambor, sun'iy intellektning ta'limda axborotga asoslangan qarorlarni qabul qilish imkoniyatini ta'minlashdagi o'rni muhimdir. Bugungi kunda ta'lim tizimi ko'p hollarda statistik ma'lumotlarni yetarli darajada tahlil qilmasdan qarorlar qabul qiladi. Sun'iy intellekt ushbu jarayonni yaxshilashga yordam berib, ta'lim siyosatini ilmiy yondashuv asosida boshqarishga xizmat qiladi. Masalan, SI yordamida ta'lim dasturlarining samaradorligini baholash va takomillashtirish mumkin.

Shuningdek, sun'iy intellektning rivojlanishi ta'lim muassasalarida o'quv materiallarini ishlab chiqish va ularni o'quvchilarga yetkazishda yangi yondashuvlarni shakllantirish imkonini beradi. SI yordamida avtomatik tarzda o'quv materiallarini yaratish texnologiyalari paydo bo'lmoqda. Masalan, o'quvchilarning bilim darajasiga mos ravishda tayyorlanadigan elektron kitoblar va darsliklar ko'plab ta'lim muassasalarida muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Bundan tashqari, sun'iy intellekt o'quv dasturlarini turli tillarga avtomatik tarjima qilish imkoniyatini ta'minlaydi, bu esa xalqaro hamkorlikni rivojlantirishda katta yordam beradi.

SI asosida yaratilgan virtual yordamchilar va interaktiv tizimlar ham ta'limni boyitishda katta ahamiyatga ega. Masalan, chat-botlar yoki ovozli yordamchilar o'quvchilarga darsdan tashqari vaqtda o'z savollariga javob topish imkoniyatini beradi. Bu nafaqat o'quvchilarning mustaqil o'qishini rivojlantiradi, balki o'qituvchilarga ham vaqtni tejash imkonini yaratadi. Shu bilan birga, bunday vositalar ta'lim jarayonida yangi o'quv uslublarini qo'llashga yordam beradi, masalan, o'yin asosida o'qitish (gamifikatsiya) yoki interaktiv o'quv dasturlarni amalga oshirish. Sun'iy intellektni ta'limda qo'llash orqali o'qitish jarayonining

natijadorligini oshirish mumkin. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, shaxsiylashtirilgan ta'lim dasturlarini qo'llagan o'quvchilar o'zlashtirishda an'anaviy metodlarga qaraganda 30–40% yuqori natijalarga erishadi.

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt ta'lim sohasida inqilobiy o'zgarishlarni amalga oshiruvchi kuchga ega. U ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish, samaradorlikni oshirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va inklyuzivlikni ta'minlashda katta ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, SI texnologiyalarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilishda mas'uliyatli yondashuv talab etiladi. Kelajakda sun'iy intellekt yordamida ta'limning barcha bosqichlarida yanada yuqori natijalarga erishish imkoniyati mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning*. Center for Curriculum Redesign.
2. Solidjonov, D. (2024). GENERATIV SUN'IY INTELLEKTNING TILGA TA'SIRI VA LINGVISTIK YONDASHUVLARNING SHAKLLANISHI. *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*, 2(60), 180-184.
3. Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education*. Pearson Education.
4. Roll, I., & Wylie, R. (2016). Evolution and revolution in artificial intelligence in education. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, 26(2), 582–599. <https://doi.org/10.1007/s40593-016-0110-3>